

nama izdaje monografije hrvatske crkvene povijesti (Analecta croatica christiana) koje detaljno razrađuju pojedine odlomke crkvene povijesti Hrvata.

Djelo *Ilustrirana povijest Crkve za mlade* tako je izvrsno napisana i u nju je tako izvrsno uklopljena i povijest Crkve među Hrvatima da je možemo svima preporučiti a izdavaču čestitati i zahvaliti.

Adalbert REBIĆ

Zvonimir Kornelije ŠOJAT OFM, DE VOLUNTATE HOMINIS EIUSQUE PRAE-EMINENTIA ET DOMINATIONE IN ANIMA SECUNDUM GREGORIUM DRAGIŠIĆ (c. 1448–1520). Studi Francescani vol. 50. Vicenza 1972. str. 238.

Ovo je doktorska disertacija Z. Kornelija Šojata koju je branio na Papinskom ateneju Antonianum u Rimu. Autor objavljuje i pod historijsko-doktrinarnim vidom obrađuje Dragišićev traktat *FRIDERICUS, DE ANIMAE REGNI PRINCIPE* koji dosad još nigdje nije bio objavljen.

Studija se sastoji od tri dijela. U prvom dijelu autor predstavlja život i rad Gregorija Dragišića (1. poglavlje, str. 23–50) te njegova literarna djela (2. poglavlje, str. 51–66). Dragišić je u svom životu razvio vrlo raznoliku djelatnost. Bio je filozof, teolog, propovjednik, profesor te biskup i nadbiskup. Iza sebe je ostavio mnoga djela. Živio je od 1448 (?) do 1520. U drugom dijelu razrađuje Dragišićevu nauku o čovjekovoj volji i o njezinu prvenstvu i vladanju nad dušom (str. 67–130). U trećem dijelu (str. 131–219) autor objavljuje Dragišićevo djelo dijaloga *FRIDERICUS, DE ANIMAE REGNI PRINCIPE*. Najprije u kratkom poglavlju predstavlja ovo djelo, pronađeno u Vatikanској biblioteci. Opisuje zatim povijesne okolnosti u kojima je to djelo pisano. Ocjenjuje i procjenjuje njegovu literarnu vrijednost te obrazlaže zašto se odlučio objelodaniti ga. Slijedi potom sam Dragišićev tekst koji je autor popratio svojim bilješkama. Autor je sabrao sva Dragišićeva djela i djela o Dragišiću (str. 9–18) te na kraju dodao indeks imena (str. 225–228). Tako djelo ima svoj znanstveni okvir.

Dragišićevo djelo koje Šojat objavljuje i obrađuje spada u moralno područje. Radi se naime o ljudskim činima, i to upravo ukoliko su moralno okvalificirani. Šojat svu paž-

nju usredotočuje na Dragišićevo naučavanje o ljudskoj volji. Ono se nalazi iznad svega upravo u djelu *FRIDERICUS, DE ANIMAE REGNI PRINCIPE*, ali i drugdje (npr. u djelu *COMMENTARIUM IN IV LIBROS SENTENTIARUM* – koje je izgubljen).

Dragišićevo naučavanje o ljudskoj volji Šojat je razložio u pet poglavlja. U prvom poglavlju analizira povijesne okolnosti u kojima je Dragišić razvio tu svoju nauku i zapisao je. Dragišić je bio ne samo filozof i teolog nego i veliki humanist onog vremena. U naredna četiri poglavlja Šojat sistematski obrađuje Dragišićevu nauku: čovjekova struktura po Dragišićevoj zamisli (odnos volje prema intelektu i obratno), nauka o ljudskim činima osobito s obzirom na njihovu slobodu i moralnost; nauka o zadnjem cilju odnosno o blaženstvu, tj. o odnosu volje i razuma prema blaženstvu. Ova je razrada Šojatova takva da čitalac današnjeg vremena može temeljito ući i prodrijeti u umni svijet Dragišićev i općenito u svijet u kojem je Dragišić živio.

Šojat je ovim svojim radom izvanredno zadužio našu kulturu. Predstavio je svjetskoj javnosti jednog našeg mislioca, filozofa i teologa, iz 15/16 stoljeća. Skupio je sve podatke o životu i djelu Georgija Dragišića tako te u toj knjizi imamo cjelovit prikaz i njegova života i njegovu nauku o ljudskoj volji o kojoj još nitko nije pisao.

Adalbert REBIĆ

A. WEISER: SREDIŠNJE TEME NOVOGA ZAVJETA. Udžbenik za škole i za izobrazbu odraslih, preveo A. Rebić, Zagreb, KS 1982, 115 str.

Autor je palotinac, profesor novozavjetne egzegeze na bogosloviji svoje družbe u Vallendaru kod Koblenza, poznat po člancima i knjigama s područja istraživanja sinoptičkih evanđelja.

U ovoj knjizi istražuje i sintetizira pojam *euangelion* kod povijesnog Isusa i prve Crkve (7–15), zatim trajnu vrijednost Isusovih parabola (16–23), izvještaje o Isusovim čudima (24–39), muku i uskrsnuće (40–71), izvještaje o djetinjstvu (72–90), novozavjetnu kristologiju (91–106) i književne vrste u evanđeljima (107–111). Iako djeluje kao zbirka članaka ranije objavljivanih, knjiga s pravom nosi naslov *Središnje teme NZ*,

jer obrađuje zgrade i izvještaje o Isusovu misteriju, smrti i uskrsnuću koji su ključni za vjeru Crkve a ujedno su u žarištu istraživanja današnjih bibličara, katoličkih i nekato-
ličkih.

Kao osobito *dobro* u knjizi smatram slijedeće podatke i misli: euangelion je Isusova poruka i poruka Crkve o Isusu (7); Lk 17,21 entos hymon protumačeno je ekleziološki „među vama“ kao kod većine današnjih ege-
zegeta; prva Crkva nije doslovno prenosila Isusova djela i riječi nego ih je razvijala pod vodstvom Duha uskrslog Krista (15); građa Lk 15,11–32 izvrsno je nazvana prisposobom o neshvatljivo dobrom ocu (22); pri opisu Isusovih čudesa sveti su se pisci služili literarnim shemama kakve postoje i kod opisa poganskih čudesa ali „to još ne znači da se tu radi o izravnom utjecaju“ (28); čudo je definirano kao izvanredni događaj „koji vjernici smatraju znakom konačnog spasenjskog djelovanja Božjeg“ (30); čudesa su znak da Bog po Isusu spašava cijelog čovjeka (39); kršćani su „uvijek iznova pokušavali da ono što se dogodilo s Isusom pronađu naviješteno već u SZ“ (45); izvještaji o uskrsnuću nose biljege židovske antropologije (60–61); u krvi i vodi iz otvorenog boka Isusova valja s lvanom gledati euharistiju i krštenje (66); u izvještajima o djetinjstvu postoje sličnosti i razlike koje jednako valja vrednovati (75–76).

Smatram da je u našim prilikama najkorisniji posljednji dio o književnim vrstama iz kojega se vidi da su evanđelja dokumenti vjere pisani za vjernike i gdje je istaknuto: „Da bismo mogli razumjeti neki tekst, moramo uvijek iznova pitati koju nam vrstu istine on želi prenijeti“ (109).

Autor je katolički bibličar u Njemačkoj gdje katolički vjernici mogu doći i do protestantskih knjiga. On je svoje djelo pisao ekumenski, ali upravo zato u našim prilikama neke njegove tvrdnje mogu djelovati smutljivo kod katolika. Najprije smatram *lošom* šablonsku sliku židovstva u Isusovo vrijeme (11) koju i katolički i protestantski bibličari olako generaliziraju. Na str. 25 autor odviše hvali protestantski pojam osobne vjere kao da je to jedini novozavjetni sadržaj pojma *pistis*. A što je s evanđeljem koje je Pavao primio i predao (1 Kor 15, 1–5), s „vjerom jednom zauvijek predanom svetima“ iz Judine poslanice, r. 3? Nije jasno što autor misli kad kaže da „ne treba sumnjati u povijesnost ozdravljenja koja opisuje Tacit“ (29): da li da su neki ljudi neočekivano ozdravili i to pripisali caru ili da je poganski car stvarno čudesno ozdravljao?

Najkontroverzniji dio knjige su str. 83–85 o Marijinu djevičanstvu. Autor je zajedno :

drugim bibličarima svjestan da nije dovoljno naglašavati *samo* biološko djevičanstvo *nego* i apsolutnu darovanost Sina Mariji, ali ne vodi dovoljno računa o katoličkoj dogmi Marijina djevičanstva prije i poslije poroda. U Njemačkoj to može zvučati manje zbudujuće za katoličke vjernike, ali bi za naše prilike knjigu svakako u tome trebalo dopuniti. Također je za naše prilike prosječnom čitaocu neobjašnjiv pretjerani bibličarski strah pred povijesnošću čudesa nad prirodom (35–38).

Smatram da je najnesretnija okolnost što ni prevodilac ni izdavač nisu ispustili podnaslov „Udžbenik za škole.“. Kod nas nema vjeronauka u školama i taj je anakronizam svakako trebalo izostaviti. Time bi samim svećenicima i onima koji su u Crkvi postavljeni da između ostaloga bdiju i nad pravovjernošću katehiziranja bio ušteđen nepotrebnim strah. S obzirom na znanstvenu visinu ali i čitkost knjiga je jedva upotrebljiva kao *priručnik* za bilo koju vjeronaučnu grupu. To je knjiga za odrasle, teološki informirane čitaoce koji imaju interesa i hrabrosti za poniranje u dublji smisao evanđeoske građe o Isusu.

M. ZOVKIĆ

A. WEISER, SREDIŠNJE TEME NOVOGA ZAVJETA, Zagreb 1981, 115 str.

A. Weiser je poznati njemački bibličar. Pri-
pada Kongregaciji katoličkog apostolata (pa-
lotinci). Rođen je 1934. u Sleskoj, poznatiji
po tradicionalnoj pobožnosti. Od 1960. godi-
ne je redovnik palotinac. Studirao je teologiju
i doktorirao na Sveučilištu u Würzburgu kod
bibličara svjetskog glasa R. Schnakenburga.
Predaje novozavjetnu egezezu na Bogoslov-
nom učilištu palotinaca u Vallendaru (SR Nje-
mačka). Napisao je dosad mnogo knjiga. Sura-
đuje u mnogim katoličkim časopisima. Poznat
je po svojoj pobožnosti: drži redovito duhov-
ne vježbe i tečajeve svećenicima i laicima.

Napisao je dosad „Jesu Wunder – damals
und heute“, Stuttgart, Katholischer Bibelver-
lag (prevedena na nekoliko svjetskih jezika);
„Glaube und Wunder – Eine Heilung in Kap-
harnaum“, Stuttgart 1969; „Jesus – Gottes
Sohn“, Stuttgart, Katholischer Bibelverlag
1973; „Die Knechtsgelehnisse der synopti-
schen Evangelien“, München 1971; „Was die
Bibel Wunder nennt. Ein Sachbuch zu den
Berichten der Evangelien“, Stuttgart, Katho-
lischer Bibelverlag 1975, i „Zentrale Themen